

Миланка Благојевић
МАНДАРИНСКЕ ПАТКЕ

Миланка Благојевић
МАНДАРИНСКЕ ПАТКЕ

Издавач: Имприматур д.о.о.

За издавача: Борис Максимовић

Лектор: Соња Леро Максимовић

Дизајн корица: Дамир Омић

Графичка припрема: Соња Леро Максимовић

Штампа: Графид д.о.о.

За штампарiju: Бранислав Иванковић

Тираж: 300

Година: 2018.

ISBN: 978-99976-724-2-1

Миланка
Благојевић

МАНДАРИНСКЕ
ПАТКЕ

ПРВО ПИСМО – МАНДАРИНСКЕ ПАТКЕ

ДРАГИ ПРИЈАТЕЉУ,

Пишем ти мастилом пуним наде.

Питаћеш се зашто ти пишем након толико година.

Шта желим од тебе?

А кад узмеш у руке хартију пресвучену мојим самотним болним прстима, питаћеш се зар немам неког блискијег коме бих писао и јадао се.

Питаћеш се, а вјероватно ћеш већ унапријед знати одговор. Знаћеш исто као што и ја знам и многи други и усамњенији од нас да године долазе као незвани гости: изненада и нападно; знаћеш да је пријатеља све мање, а разлога за топли пријатељски разговор све више. Коме да пишем или коме да кажем?

Имао сам много пријатеља, много.

Мислим и превише. Жао ми је изгубљеног времена. Вријеме је неповратно.

Изгубљено на пријатеље, на блиједа лица, на сламнате људе. Превише времена потрошено на дуге шетње с њима, на опијања, на свађе, на празне разговоре...

Празне ријечи. Изгубљене, неповратне, паучинасте, безвриједне, нежељене, неискрене ријечи.

Коме да пишем или коме да кажем?

Да ли оном најбољем пријатељу с посла у којег сам се клео, с којим сам свако вече послје радног времена уз криглу пива претресао до ситница све дневне догађаје и који ме послје пет година пријатељства сурово издао? Због њега више немам посао. Да ли да пишем оном који је мој не тако привлачан посао, који сам послје нашао у пекари недалеко од наше старе школе, окарактерисао као губљење части и моју личну пропаст? Чуо сам га једном како ми се руга иза леђа, а то је онај мој пријатељ још из средње школе, Марко, којег сам чак мислио звати да ми буде кум на вјенчању. Да ли да њему пишем? Како би дочекао ове моје редове из којих извире сва бол једног усамљеног средовјечног човјека?

Некада сам имао на уму да избројим године које сам потрошио на небитне људе и да их претворим у странице књига које сам за то вријеме могао прочитати.

А толико је добрих књига написано.

Јесам ли ти причао да сам се страшно почео интересовати за јапанску књижевност?

Сигурно нисам, нисмо се видјели преко четрдесет година. Елем, сјајни су ти Јапанци, тај сензибилитет који проналазим у њиховим причама нисам до сада виђао. Нарочито је интересантна књижевност Хејан периода, то је било златно доба јапанске културе. Из тог периода читао сам књигу „Записи пред сан“ Сеи Шонагон. Дивна књига, набави је, пријатељу, удахни и уживај. Удахнућеш је једним удисајем, сасвим је довољно. Дуго ће те држати, мене не пушта.

Она говори о стварима о којима један просјечни европски човјек никада не размишља: о мандаринским паткама, златном фазану, посвети цијелу страницу једном цвијету или дрвету. Замисли поетичности и повезаности са суштинским бићем оног најбитнијег у нама.

Ево ти један детаљ о златном фазану па ми пиши кад будеш одговарао како ти се чини:

„Кажу да се златни фазан који дозива женку може утјешити кад се испред њега постави огледало.

Прича се да је златни фазан донијет из Кине. Толико хваљен због своје пјесме, није пуштао ни гласа кад је доспио у Царску палату. Једна дворска дама објаснила је да је то зато што му недостаје женка. Наложила је да се у кавез окачи огледало и фазан је пропјевао.“

Откад ме жена напустила, често станем испред огледала и гледам се дуго. Не видим је. Више је не видим. Ни у стварима, ни у нашој кући, у дворишту гдје смо љети пили кафу. Не видим је у себи, а најгоре ми је што је не видим у огледалу. Потпуно је изгубила мој лик. Спаковала ствари и отишла. Има другог. Жена њених година. Ја сам често био одсутан. Не физички, физички сам стално био ту, у својој соби, нагнут над компјутером, писао сам, сатима и сатима. Радио сам дуго као професор, просвјета ме изморила, дао сам отказ и потпуно се предао писању.

Волио бих знати шта је од тебе постало. Сигуран сам да се бавиш природним наукама, или си доктор, или неки научник, можда и инжењер.

Надам се да јеси, не смијеш изневјерити Бога, нико га не смије изневјерити, свако од нас мора урадити оно за шта је послан.

Виђали су је како шета с њим по парку. Можда да одем тамо и ухватим је у огледалу, можда би се сјетила колико сам волио да шетам с њом по парку. Она је само један пријатељ, један пријатељ који је комадић разбијеног огледала зарио у моје срце и отишао. Ето, не могу ни њој да пишем, не могу да јој пишем како сам усамљен, јадан, стар и болестан, како ме прсти боле и то је оно што ме највише плаши, да нећу имати чиме да пишем, не могу

њој то рећи, она би ме сажаљевала, а тада бих умро, тог тренутка престало би све у мени да дише. Њој не могу.

Желим да и даље мисли како сам себични умјетник, којем је само стало до његових дјела. Да, желим да ме види гордог и себичног. А волио бих некада да зна, да сазна да је била моје најљепше дјело. Савршено дјело све док се наше огледало није разбило. Тад је постала само дио крхотине коју газим и која ме убада у стопала и због које крварим. А боли. Страшно боли.

Не знам шта ти радиш, пријатељу, да ли си срећан, волио бих да јеси, страшно бих то волио.

Био си тако искрен, тако драг, прави један украс природе, дјечак здравих црвених образа, са чистим бијелим осмијехом. Недостајеш ми много. Једини си пријатељ којег имам. Знам те из једног безбрижног периода кад је највећа издаја била неког преварити у кликерима или кад свима објавиш име другове симпатије. Али ти ме ниси чак ни толико издао. Ни толико.

Када бих те пронашао, показао бих ти своје руке. Често их гледам, сједим и зурим у њих. Руке су најљепши дио људског тијела. И ја не могу да гледам како старе.

Не могу, моје руке су изгубиле сваку невиност, прљаве су, изборане и нападају их вене, које сваким даном све више искачу. Због тога лудим, волио бих да не старе, нек све иде у врага, и лице и очи, нек се капци спусте до усана, нек мој врат постане изгужвана постеља, нек се гоне... Али руке, руке ми не дирај. Сигурно би се и ти зачудио кад би видио ове руке. Руке.

Са жељом да те ово писмо пронађе, да ме се сјетиш, да ме на тренутак разумијеш, да не схватиш моје писање као себичну жељу да се само изјадам, са надом да негдје постоји неки пријатељ, прави пријатељ, никад ти ово писмо нећу послати да се не увјерим у супротно.

Твој пријатељ Д.

П. С. „Мандаринске патке, као жена и муж,
Мраз са крила једно другом тару
Како је тужно спавати сам!“

ДРУГО ПИСМО – ЧЕТИРИ ГОДИШЊА ДОБА

ДРАГИ МОЈ ПРИЈАТЕЉУ,

Пишем ти поново. Објаснио сам ти зашто баш теби.

Једини си који ме није разочарао. Да си имао прилику, да ли би то учинио?

Знам те из дјетињства, последице не знам шта је од тебе постало.

Колико се мијењамо?

Сигурно да већ у том најранијем периоду показујемо свој карактер. Додуше, он се мијења, прилагођава.

Да, прилагођава. Често мислим каква је животиња човјек. На шта се све навикне, шта прихвати, а шта пусти, заборави...

Као камелеон, прилагоди се и мијења. Колико остане оног што је одувјек био види се по том што га то прати на сваком кораку. Сламнати пас открива своју природу, а да није свјестан тога.

Човјек са села покушава село очистити са сакоа, али видимо у углу усана траг домаћег кајмака који је правила његова мајка дочекујући га из мале сеоске школе. Покушаваће опрати тај угао усана, стругати, али неће

успјети и жалосно је што то не прихвати. Било би боље да хвали квалитет кајмака каквог више нигдје нема.

Момак са дугачким прстима, угледао сам га, уз народњаке плеше по столовима, а после је тражи упућу од Кјеркегора (а Кјеркегор му сједи на рамену!) куда да иде.

Или дјевојчица, бенаста, црномањаста студентика, долазила је у минићима на моја предавања и на испите, те са дубоким деколтеом. Једном сам је видио како чврсто грли своју маму на клупи испред факултета, а у очима јој се огледала урођена невиност.

Нису људи оно што мисле да чине а камоли оно што кажу да јесу или оно што говоре...

Не знам шта је од тебе постало, али знам шта си био и то ми је довољно. Довољно да ти пишем. Немам потребу да ти пишем да бих ти причао о бурним догађајима из свог живота. Таквих догађаја у мом животу већ одавно нема. Ништа се не дешава. Апсолутно ништа, старост је најмирније, досадно, најпасивније доба живота. Жена ме напустила, а дјеца су отишла својим путем. Пишем ти да бих причао о оном унутрашњем животу, који је код мене више него буран. Да подијелим све оно о чему размишљам. Људи понекад живе интензивније у својим мислима него у свакодневном животу. Већина живота је досадна, а како тек може да буде досадан живот човјека који је празан изнутра.

Па човјека који је зао, пакостан, којег сваки, па и најмањи помак људи око њега боли. То су паклене муке, сигуран сам. И могли бисмо да набројимо још промашених, досадних живота које људи воде у тихом торовијанском незнању, својом кривицом или кривицом других који им угрожавају и краду животе. Причао сам ти о узалудном трошењу времена на небитне људе.

Колико је узалудно времена потрошено и на многе друге ствари. Упалио сам телевизор, не да погледам

вијести као и обично или нешто слично, већ онако усред дана, лијепог сунчаног дана.

Потрошио седам минута свог живота да погледам изглед виле неке пјеваљке.

Седам минута драгоцјеног времена. За то вријеме могао сам: послушати неку лијепу пјесму, симфонију неког чувеног композитора, или било коју популарну пјесму неког доброг музичара; прочитати страницу књиге, наглас стихове Превера о водоинсталатеру четвртком увече; прочитати неку хаику пјесму и покушавати пар минута да је схватим; предати лице сунцу; покушати нацртати цвијет.

Узалудно потрошене минуте које се више никада неће вратити.

Код нас је киша ових дана, непрестана киша. Не знам како је тамо негдје код тебе. Киша у прољеће ако је хладна зна да буде тако суморна и тешка. Топле прољећне кише некада су ми доносиле радост. Мирис асфалта последије такве кише будио је неки полет, полет за живот, на живот. Још ако те неко чека иза врата у танком огртачу, на столу двије наранџе, на наранџама су мали танки прсти који гладе њену неправилну кору. Некада су такве ствари доносиле радост. Сад су кише другачије, хладне, дуготрајне, падају кад и гдје им не приличи. И годишња доба некако су збуњена, не знају гдје припадају. Прољеће сплеткари са собом, прави се да је дуга, хладна зима. А не приличи му то. Кад би му то неко рекао, само кад би му рекао. Али нема пријатеља, отишли су, није их ни било.

Најбоље би било схватити, огрнути се у своје рухо, без претварања.

Четири годишња доба, слушам док ти пишем и слова тако лако клизе. Музика засигурно има своје биће. Биће које спутава, увесељава, бодри, спаја, шири љубав или мржњу...

Тебе волим замишљати баш у овим нотама.
Збогом, пријатељу. Збогом до следећег писма.
Остај ми здраво, далеко, недостижно, остај у мојим
мислима онакав каквог те памтим.

Твој пријатељ Д.

ТРЕЋЕ ПИСМО ИЛИ ЦРВЕНА ПОРТУГАЛСКА НОЋ И ФАДО

КАКО САМ ТИ већ раније писао, ти си ми најбољи пријатељ.

Чудно?

Нисмо се видјели четрдесет година. Па шта?

С неким сам се виђао сваки дан, па опет не могу да их назовем ни пријатељима ни најбољима. Вјерујеш ли ти у пријатељство? И шта је на крају крајева пријатељ?

Дијете би сигурно одговорило: „Пријатељ је онај ко се с тобом игра, или онај ко с тобом дијели чоколаду.“ И то је тачно. Дјеца су увијек у праву јер стварима и појавама око себе прилазе без предрасуда и посматрају их једноставно, онакве какве јесу.

Да, пријатељи се углавном играју с нама. Ту су па их нема, то је игра скривалице. Кажу ти једно, а ти чујеш последице нешто друго, то је игра глувих телефона. Понекад тако разговарате да се надовезујете, то је игра „Калодонт“, а онда ти кажу неку ријеч коју не можеш наставити... Не можеш јер су те зајebали. Пријатељи, такође, дијеле с тобом разне ствари. Дијеле напола, на четвртину, на трећину, али никада не дају све. Дијеле своје бриге, страхове, натоваре ти на леђа којечега...

Волио сам пријатељства.

Вјеровано сам у пријатељства.

Понекад су изгледала онако како сам их замишљао. Као пријатељства која трају, они ужарени сусрети пуни љубави, прштећег разговора, разумијевања и кад ћутимо, топлих обећања да ће тако бити и остати... Само понекад ми се учинило да не личе на то. Сада сам на лијечењу. Лијечим се од покиданих веза, заблуда и педрасуда. За неке заблуде треба мање времена, мање енергије и много мање бола. Неке никако да прођу. Како је могуће да оно што јесте више није? Да ли су људи илузија? Мрак, магла, вјетар... Нити које вучемо само игром психе, као магија, јесте али није. Заблуде. Лијечим се од њих. Нешто што траје бар трећину нашег живота није ни трајало. Илузија. Изгубљени град који можда није ни постојао. Атлантида. Троја која није доказана...

Сада заблудама треба прилазити опрезно, са јасним сазнањем ко су и шта су. Заблуде нас не смију заблудити. Заблуде су привиђења, ту су али нису. Треба затворити очи, отплесати танго кроз маглу обећања, загрљаја, осмијеха, ријечи, повјерених тајни и на крају изаћи на други крај подијума. Сами... Потпуно сами, са ожиљком на руци, за коју су нас до малочас те заблуде држале...

И наставити даље као да нису ни постојале. Јер нису.

Сада слушавам фаво. Маштам о једној португалској ноћи. Црвеној. Волио бих да си поред мене. Ти, ја, црвена португалска ноћ. Не бих ти причао о дану кад ме је жена оставила. Ни како сам преживио рат. Ни о мом боравку у иностранству.

Ни о мојој љубави према сликању.

Ни о мандаринској патки.

Ни о златном фазану.

Ћутали бисмо.

Цијелу ноћ.

Ћутали.